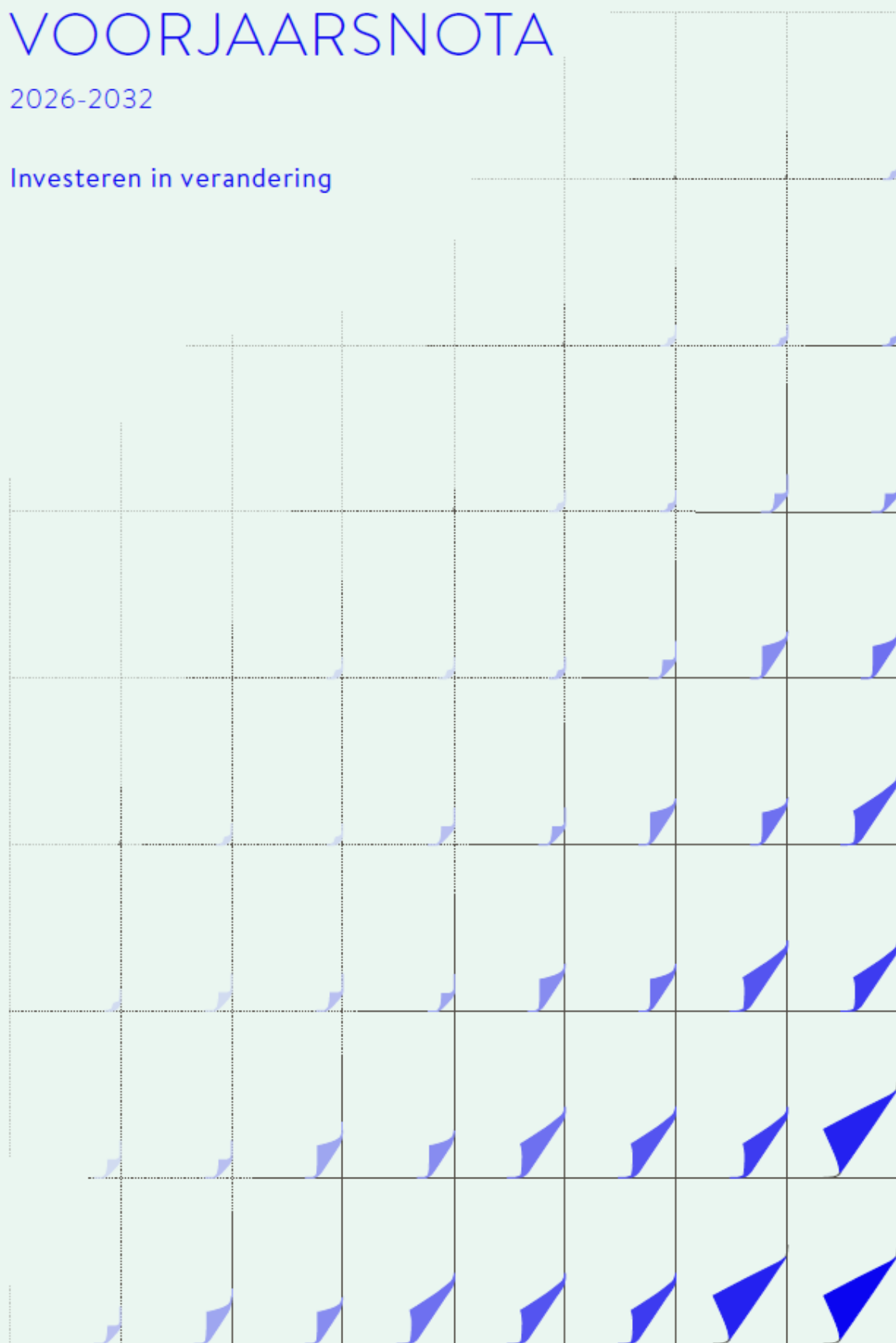

VOORJAARSNOTA

2026-2032

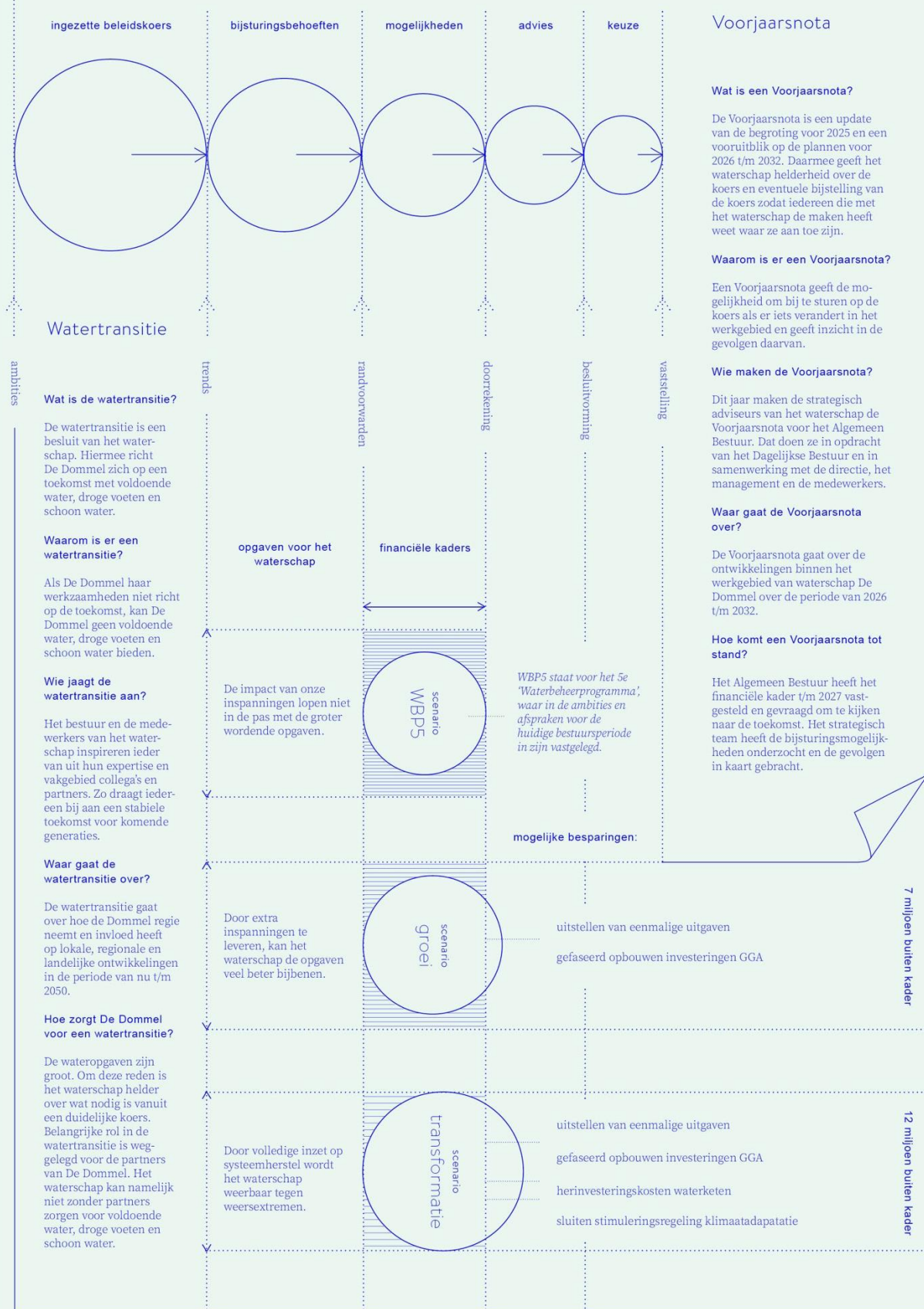
Investeren in verandering

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding.....	2
Trends	7
De watertransitie	9
Scenario's	11
Financiële doorrekening	18
Bijlage: Tarieven en reserves	22
Bijlage: Voorbeelden doorwerking van scenario's op inspanningen	24

Samenvatting Voorjaarsnota 2026 - 2032

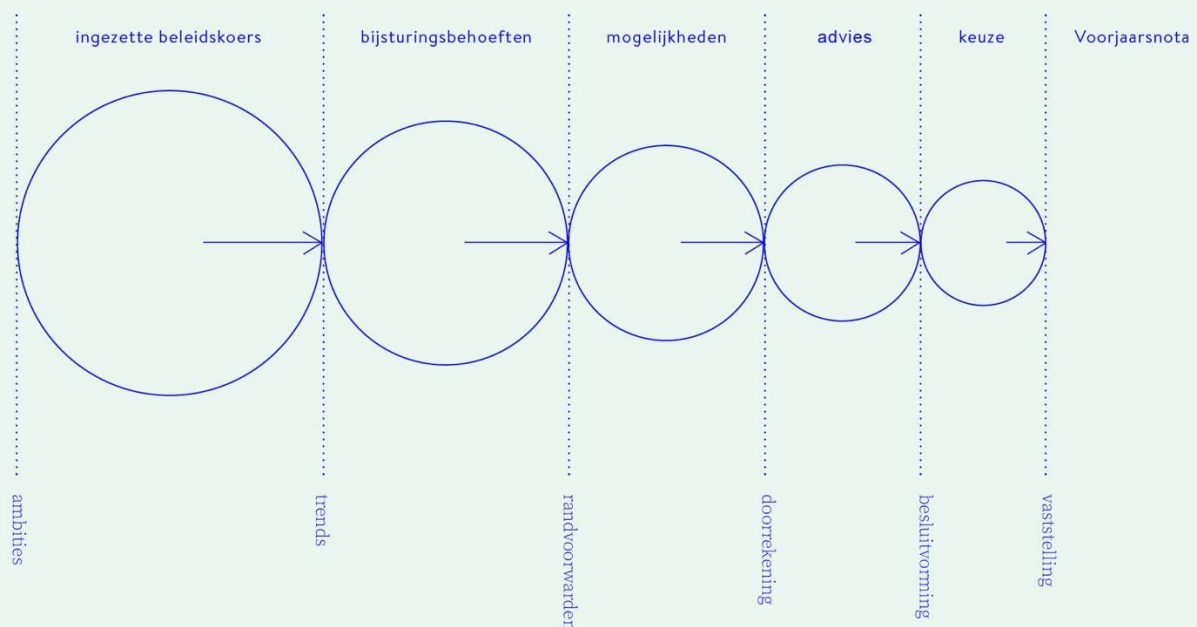

Inleiding

De Voorjaarsnota 2026-2032 presenteert een update van de Voorjaarsnota 2025-2030. Een Voorjaarsnota geeft een bijsturingmogelijkheid op de ingezette beleidskoers en biedt inzicht in de financiële consequenties daarvan.

Via de Voorjaarsnota verschaft het waterschap helderheid over de strategische koers en – waar nodig – de aanscherping daarvan. Hiermee geeft De Dommel richting en voorspelbaarheid, zodat partners en ingelanden hun investeringsbeslissingen kunnen baseren op duidelijke (toekomstige) beleidskaders. De Voorjaarsnota draagt daarmee bij aan consistent en stabiel beleid. Hoewel de Voorjaarsnota geen wettelijk verplicht instrument is, vervult zij een waardevolle rol als richtinggevend document. De wettelijk verplichte meerjarenbegroting vormt daarbij het formele financiële kader. De meerjarenbegroting wordt separaat aangeboden op basis van het bestuurlijk gekozen scenario.

Bijsturing kan nodig zijn als gevolg van trends en actualiteiten. De doelen en de ambitie uit Waterbeheerprogramma 5 (WBP5) en de ‘nota Handelingsperspectieven watertransitie’ (Handelingsperspectieven) zijn het uitgangspunt. Wijzigingen hierop kunnen nodig zijn bij voortschrijdend inzicht en nieuwe ontwikkelingen. Dit geeft ruimte om te leren en aan te passen aan de meest actuele situatie. Tevens zorgt het aanpassen van strategie en middelen - wanneer nodig - ervoor dat de ambitie en het (hierop gebaseerde) beleid stabiel blijft.

De ontwikkelingen op het gebied van klimaat en economie en uitdagingen vanuit natuurdoelstellingen, stikstof en de vraag naar woningbouw zijn een onzekerheid voor het behalen van de doelen, de voortgang van de projectuitvoering en daarmee gepaard gaande kosten.

Doorkijken tot 2032

Het Algemeen Bestuur (AB) heeft gevraagd om vanuit strategische scenario's een doorkijk te geven naar de verdere toekomst. Door de termijn van de Voorjaarsnota op te rekken tot 2032 kan inzicht geboden worden in de kosten na het (uit de Handelingsperspectieven volgende) omslagpunt van 2030. De verdere uitgangspunten zijn opgenomen in een apart hoofdstuk.

Tevens heeft het AB zich in aanloop naar deze Voorjaarsnota uitgesproken over het financieel beleid en inhoudelijke ambities tot 2027. Daarbij is het uitgangspunt meegegeven dat de VJN passend moet zijn binnen het huidige financiële kader.

Relatie met Beleidsbegroting en Burap

De voortgang op de inspanningen worden aan het AB gepresenteerd middels de Bestuursrapportage (Burap). De voorliggende Voorjaarsnota heeft niet tot doel de voortgang op de inspanningen te presenteren. Deze wordt met de Burap gepresenteerd. De Voorjaarsnota presenteert op hoofdlijnen de trends en ontwikkelingen.

In het najaar wordt het gekozen scenario financieel doorgerekend in de Beleidsbegroting 2026. De Beleidsbegroting heeft tot doel de scenariokeuze te effectueren naar bijsturing van de organisatie en middelen. De impact wordt daarmee vanaf 1 januari 2026 zichtbaar, al zal iedere verandering tijd nodig hebben om daadwerkelijk tot impact te komen.

Opbouw Voorjaarsnota 2026-2032

Op basis van de hierboven beschreven kaders zijn drie scenario's ontwikkeld. Dit heeft geresulteerd in één autonoom scenario gebaseerd op WBP5 en twee strategische scenario's. De drie scenario's verschillen van impact. De scenario's geven inzicht in een samenhangend pakket van nog stuurbare inspanningen. Vervolgens is een financiële inschatting gemaakt bij de scenario's, t.a.v. investeringen en exploitatiekosten (incl. kosten voor fte). Voor de scenario's groei en transformatie geldt dat deze om extra middelen vragen. Deze extra middelen zijn per scenario toegelicht en hebben betrekking op extra exploitatielasten en fte's. Het investeringsvolume is in de drie scenario's hetzelfde gehouden. Om voor die scenario's binnen de financiële kaders te blijven, dient het bestuur keuzes te maken en ruimtescheppende maatregelen te nemen. Afhankelijk van het scenario, is de mate van ombuiging ook meer of minder. In het hoofdstuk financiële doorrekening worden suggesties aangedragen waar deze ruimte gevonden kan worden. Uiteindelijke keuzes en financiële doorrekening vinden plaats in de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar van 2025 wordt vastgesteld.

Beleidskader en randvoorwaarden

Het beleidskader en de bijbehorende randvoorwaarden vormen samen de inhoudelijke basis voor de Voorjaarsnota. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de vertrekpunten voor de Voorjaarsnota.

1. Totstandkoming (chronologie) huidig beleidskader

2021 - Het AB heeft in 2021 [WBP5](#) vastgesteld. WBP5 beschrijft een toekomstbeeld voor 2050 en schetst op hoofdlijnen de richting voor de middellange termijn tot 2027: de watertransitie.

Ook in 2021 is het [grondwaterconvenant](#) ondertekend. Onder regie van het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) wordt uitvoering gegeven aan verminderen van de totale onttrekkingshoeveelheid en het vergroten van de aanvulling van de grondwatervoorraad.

2022 - In de zomer van 2022 het rapport '[Zonder water geen later](#)' gepubliceerd door de droogtecommissie. Dit rapport onderschrijft WBP5; niet alles kan meer overal en het waterschap moet regie pakken.

In 2022 zijn onze afspraken en inspanningen herkenbaar geordend in [Doel Inspanningen Netwerken \(DIN\)](#) voor de thema's Voldoende Water, Schoon Water en Droge Voeten.

2023 - In februari 2023 heeft het AB de [nota 'handelingsperspectieven watertransitie'](#) bekrachtigd. Doel van de nota is om voor gebruikers en partners concreet te maken wat de watertransitie betekent en hoe het gebied gedifferentieerd wordt naar koppen, flanken en beekdalen.

Ook is in het [Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Water voor nu en later'](#) de bestuurlijke kernopgave voor het waterschap gevat op het gebied van beleid, inzet van de verordening, het stimuleren van de watertransitie en deze met derden mogelijk maken.

2023 - In september 2023 is in opdracht van de Noord-Brabantse Waterschapsbond het rapport verschenen van de Universiteit Utrecht '[Scherper aan de wind](#)'. Het rapport biedt inzicht in risico's en dilemma's bij om tijdig te voldoen aan de KRW.

2024 - Samen met de buurwaterschappen is in 2024 [de Bouwsteen Water en Bodem sturend](#) aan de provincie aangeboden. De Bouwsteen is sterk gebaseerd op de koers van de watertransitie zoals waterschap De Dommel deze voorstaat.

2025 - Het college van Gedeputeerde Staten stelt het **Addendum RWP** vast. Dit is een verdere bestendiging van de koers van waterschap De Dommel met de watertransitie langs de systeemeenheden koppen, flanken en beekdalen met als omslagpunt 2030.

In 2025 zijn de inspanningen op WBP5 middels een **mid-term review** getoetst. Op het niveau van inspanningen ligt het waterschap op koers. Toch is de wereld sinds de totstandkoming van WBP5 veranderd. Bijvoorbeeld de veranderingen van het klimaat gaan sneller dan verwacht.

Ook heeft in het eerste kwartaal van 2025 het AB een **financieel kader** gegeven in aanloop naar de Voorjaarsnota. De mogelijkheid om hiervan af te wijken is geboden, mits deze goed onderbouwd kan worden. Het Financieel kader betreft dat de belastingopbrengsten stijgen niet meer dan de inflatie (+ 8%) en de schuldenquote bedraagt maximaal 350%

Op 21 mei 2025 heeft het AB **de Strategienota KRW-impuls Brabant** voor wat betreft de waterschapstaken onderschreven. Het DB heeft opdracht gekregen deze nader uit te werken.

2. Randvoorwaarden voor de Voorjaarsnota

Voor het opstellen van de Voorjaarsnota zijn randvoorwaarden gegeven door het AB, het Dagelijks Bestuur (DB) en vanuit de organisatiedirectie, deze staan naast het eerder geschetste beleidskader.

Binnen de financiële kaders handelen, buiten de kaders denken

Doelen en opgaven zijn voor het waterschap leidend. Echter, het AB hecht ook aan de financiële kaders, zodat ook op financieel vlak verantwoordelijke keuzes worden gemaakt. Dat vraagt om een nieuwe balans voor het DB.

Niet afwentelen op toekomstige generaties

Ondanks dat besluiten op de korte termijn meer resultaat lijken op te leveren, blijkt juist de meeste impact van de watertransitie gericht op de lange termijn besluiten. Dit is alleen minder direct zichtbaar. Het bestuur heeft met het handelingsperspectief gekozen voor impact op de lange termijn. Daarmee is uitdrukkelijk de wens uitgesproken niet af te wentelen op toekomstige generaties voor wat betreft kosten maar ook wat betreft gevolgen voor het watersysteem. Het is daarom balanceren tussen het realiseren van inhoudelijke opgaven en de financiering hiervan.

Kiezen vanuit integrale strategische scenario's: samenhangend en toekomstgericht

Een andere tijd vraagt ook om andere sturing. Het DB ziet het belang van integraal werken aan één systeem. Om deze reden hebben zij de organisatie gevraagd de Voorjaarsnota vanuit de watersysteem-benadering integraal en strategisch op te stellen. De inhoud van de watertransitie is richtinggevend en toekomstige uitdagingen dienen centraal te staan.

Herkenbaarheid en samenwerking met het gebied

De watertransitie doorlopen doet het waterschap niet alleen. Derden leveren hieraan belangrijke bijdragen. Uitgangspunt daarvoor is dat het waterschap eensluidend, koersvast en vanuit samenwerking handelt. Tot 2030 betekent dit dat is ingezet op het stimuleren en ondersteunen van partners om in transitie te gaan. Dit vindt weerslag in de keuze voor het palet aan instrumenten. Participatie is daarbij een belangrijk instrument om draagvlak te creëren bij partners en ingelanden.

Brabantbreed waar mogelijk, zelfstandig als het moet

De koers van de watertransitie wordt gedeeld met onze Brabantse samenwerkingspartners. Gelet op het systeem denken heeft het veel waarde om het systeem in gezamenlijkheid te herstellen. Tegelijk verschillen de waterschappen onderling ook. Wanneer de inzichten en ambities te veel uiteenlopen, voert het waterschap haar ambities zelfstandig uit.

Nadruk op laten zien

Het bestuur wil graag actief uitdragen waar het waterschap aan werkt en hoe dit werken bijdraagt aan een prettige leefomgeving later. Het bestuur geeft de voorkeur aan het laten zien waar het waterschap aan werkt door nadruk op realisatie te leggen.

Trends

De opgaven van het waterschap worden gerealiseerd binnen een bredere maatschappelijke context. Deze is volop in beweging. De belangrijkste trends die van invloed zijn op het realiseren van onze watertransitie staan in dit hoofdstuk. Het signaleren van deze trends biedt het waterschap de mogelijkheid de inspanningen effectiever in te richten om toch optimaal impact te maken.

Klimaatextremen volgen elkaar snel op

Afgelopen vijf jaar kenmerkt zich door weersuitersten. Van 2018 tot 2022 is droogte een thema van grote zorg geweest. In 2023 en 2024 was het juist extreem nat met wateroverlast tot gevolg. Het voorjaar van 2025 laat zien dat het weer weerbarstig is: van een periode van extreme neerslag slaat het om naar een periode van droogte. Perioden van eenzijdig weer komen meer voor waardoor overschotten en tekorten elkaar opvolgen. Alleen met structurele en toekomstgerichte maatregelen kan het waterschap haar weerbaarheid en veerkracht van het watersysteem duurzaam versterken.

Het waterschap onder een maatschappelijk vergrootglas

De weersextremen hebben gezorgd voor media-aandacht en gedupeerden. Berichten over dreigende watertekorten, goede waterkwaliteit en beregeningsruimte zorgen voor maatschappelijke onrust. Er wordt over water gesproken als tweede stikstofcrisis. Dit leidt ertoe dat het werk van het waterschap zichtbaarder en meer in de aandacht is. Daarmee staat ook de watertransitie duidelijk op de radar én neemt de maatschappelijke betrokkenheid rondom water toe.

Waterkwaliteit een blijvende opgave

Het waterschap werkt aan het verbeteren van de kwaliteit en ecologie van ons water. Met enige regelmaat is waterschap De Dommel negatief in de aandacht door berichtgeving over slechte waterkwaliteit beïnvloed door het handelen van anderen (waaronder zeer zorgwekkende stoffen). Voorbeelden hiervan zijn de zware metalen in het watersysteem afkomstig uit Vlaanderen en drugsafvaldumpingen. Maar ook ging aandacht uit naar de waterkwaliteit door gemeentelijke overstorten in het Dommelgebied en PFAS. Nalevering vanuit historische vervuiling zorgt ook voor een blijvende waterkwaliteitsopgave.

Druk op de ruimte

De weersextremen tonen aan dat zowel tijden van droogte als de perioden van extreme regen vragen om ruimte voor water. Tegelijk is water niet de enige sector met een ruimtevraag. Defensie wil uitbreiden, de landbouw is op zoek naar goede gronden en ruimte om te extensiveren, tot 2030 moeten in Brabant 130.000 woningen gerealiseerd worden, is er ruimte nodig voor de energietransitie en volgen er beperkingen op ruimte vanuit natuurdoelstellingen. Dit zorgt voor hogere grondprijzen, meer competitie op de ruimte en vraagt om snelle handelingsbereidheid.

Stikstof en verlies van samenhangend werken

Sommige ontwikkelingen hebben een negatieve impact. Zo heeft het beëindigen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de hier bijbehorende stimuleringsregeling tot gevolg dat belangrijke financiële middelen voor een integrale aanpak voor het landelijk gebied is weggefallen. De opgaven zijn echter gebleven met als gevolg dat deze sectoraal worden uitgevoerd. Dit leidt uiteindelijk tot vertraging, hogere kosten en overvraging van de arbeidsmarkt. Uiteindelijk heeft dit ook gevolgen voor doelbereik op de waterdoelen.

Instabiel Rijksbeleid

De handelingsverlegenheid die de decentrale overheden kennen, komt mede voort uit instabiel Rijksbeleid. Zo is water en bodem sturend inmiddels afgezwakt tot een leidend principe. Rijksafspraken rondom wonen en de aanpak stikstof blijken veelal uiteindelijk juridisch en financieel niet gedekt en soms inconsistent. Dit zorgt voor wantrouwen bij onze samenwerkingspartners om te investeren in toekomstplannen. Dit vertraagt ook de realisatie van de watertransitie.

Beschikbaarheid van vakkundige mensen

Binnen de brede watersector neemt de vraag naar vakkundig personeel toe. Doordat Nederland vergrijst, het aantal werkzoekenden laag is en tegelijk de vraag naar mensen met waterkennis stijgt, ontstaat een tekort aan mensen met vakkennis. Dit raakt ons, onze leveranciers en onze medeoverheden met gevolgen voor onze projecten, de prijsontwikkelingen en beleidsvorming. Artificiële Intelligentie (AI) kan hier in de toekomst wellicht de impact van verlichten.

Onzekere financiële tijden

De financiële markt is afhankelijk van de mondiale economische ontwikkelingen. De handelstarieven van de USA en de reactie van de rest van de wereld hierop, zorgen voor grote onzekerheid en terughoudendheid bij het doen van investeringen. De laatste jaren is door beleid van de Europese bank de inflatie gedaald en ook de rente is afgenomen en op dit moment redelijk stabiel. Door de onzekerheid en handelstarieven remt de groei van de economie af.

De toename van investeringen door het waterschap leidt tot grotere financiële afhankelijkheid van de markt. Dit biedt kansen, omdat de markt op zoek is naar zekerheid die overheden kunnen bieden. Tegelijkertijd kan de beschikbaarheid van materialen afnemen door verminderde handel en transport, of toenemen als de handelsmarkt van China naar Europa verschuift, wat lagere prijzen kan opleveren. De krappe arbeidsmarkt voor technisch personeel blijft echter de prijzen van aannemers onder druk zetten.

2027 en 2030

De twee belangrijke jaren 2027 en 2030 komen snel dichterbij. In 2027 moet een belangrijke stap gezet zijn in de doelen van het grondwaterconvenant en de KRW. In de Handelingsperspectieven heeft het waterschap gezegd dat 2030 een omslagpunt is voor onze watertransitie: tot die tijd richt het waterschap zich op het stimuleren van ander gebruik van het watersysteem. Na 2030 heeft het waterschap een andere rol.

Digitale transformatie

De wereld om ons heen wordt steeds verder gedigitaliseerd. Kunstmatige intelligentie (AI), sociale media, machine-learning zullen invloed hebben op ons werk. Dit brengt kansen met zich mee maar ook bedreigingen.

De watertransitie

Met de vaststelling van WBP5 is een ambitieuze koerswijziging ingezet ten opzichte van voorgaande jaren. De watertransitie zet watersysteemherstel voor 2050 centraal. Het principe van water en bodem sturend onderschrijft dit. De vooruitstrevende aanpak van de watertransitie heeft brede erkenning gekregen, zowel in het addendum RWP van de provincie Noord-Brabant als op landelijk niveau.

Het omslagpunt in 2030 geeft richting, perspectief en urgentie. Deze paragraaf omschrijft welke concrete stappen al zijn gezet en welke uitdagingen er nog liggen. De scenario's in het volgende hoofdstuk zijn gebaseerd op deze analyse en spelen hierop in.

1. Eerste mijlpalen bereikt

- **Beleidsvernieuwing:** Het aanscherpen van beleid, het publiceren van de tijdlijn van de transitie op onze website, het actief uitdragen van de watervisie 'Wat Water Wil' en het ontwikkelen van stimuleringsregelingen zorgt voor bewustwording over dat niet alles meer overal kan.
- **Samenhangende regelgeving:** Beleidsontwikkeling gebeurt integraal met onze publieke partners. Dit is terug te zien in bijvoorbeeld het addendum RWP, het Brabants Programma Landelijk Gebied. Hierdoor verstevigen afspraken, besluiten en ambities elkaar.
- **Besluitvorming:** Besluiten over technisch compenseren, referentiejaar gewasschade en het besluit geen peilen verlagen markeren het afscheid van het oude denken. De aanpassingen in grond-, pacht- en stimuleringsbeleid bouwen de weg voor het nieuwe watersysteem.
- **Projectuitvoering:** Sectorale beekdalherstelprojecten worden afgerond in lijn met het AB-besluit. De Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) wordt geïntensiveerd. In alle GGA's is water en bodem sturend als leidend principe opgenomen voor de nog te maken keuzes in toekomstig gebruik.
- **Toekomstbestendige waterketen:** Binnen de keten wordt onderzocht en eerste stappen gezet om de samenhang met het watersysteem verder te versterken en de waterkwaliteit te verbeteren

2. Uitdagingen en groeiruimte

- **Versnelling klimaatverandering:** Verandering van klimaat zorgt voor weersuitersten met gevolgen voor ons watersysteem. Hierdoor neemt onze opgave toe.
- **De jaren 2027 en 2030 naderen:** Verleiden/stimuleren moet blijvend ingezet worden om voorzienbaarheid te creëren. Voorzienbaar handelen biedt naar verwachting juridische waarborgen voor aansprakelijkheidsrisico's na 2030.

- Doorbreken van traditie: De rol van het waterschap is van origine uitvoerend en faciliterend. De watertransitie vraagt om heroriëntatie van de rol van het waterschap. Dit kan zowel het loslaten van de bestaande taakopvatting als het ontdekken van een nieuwe rolinvulling betekenen. Om de transitie succesvol te maken zal dit in samenwerking moeten, alleen samen kom je tot verandering. Er zit spanning op het werken vanuit een duidelijke koers/snelheid maken en samenwerken met het gebied. Dat vraagt extra aandacht en zorg voor betrokkenheid en participatie met onze partners en de omgeving.
- Participatie: Het doorbreken van patronen en loslaten van de bestaande rol opvatting vraagt om draagvlak bij onze partners. Dit wordt geboden door duidelijkheid over en participatie in onze inspanningen.
- Twee systemen in de praktijk: Nog niet alle wettelijke taken en samenwerkingsafspraken zijn getransformeerd naar transitiegericht werken. Hierdoor draait de organisatie deels nog op het oude systeem én wordt gewerkt volgens de principes van de handelingsperspectieven. Dit leidt tot niet doelmatige inzet van onze middelen en tot onduidelijkheid bij onze partners. Met financiële en juridische kwetsbaarheid tot gevolg.

3. Vernieuwde koers en rol van het waterschap

De watertransitie speelt zich af tegen de achtergrond van een snel veranderend klimaat waarin weersuitersten elkaar in hoog tempo afwisselen. Om vooruit te blijven lopen, moeten bestaande afspraken kritisch worden herzien en heldere prioriteiten worden gesteld. Het waterschap kiest daarom voor:

- Van faciliterend naar regisserend: Intensieve samenwerking met partners én een proactieve, sturende rol voor de overheid.
- Heldere kaders voor 2030: Tijdige duidelijkheid over wat wél en níet meer kan, versterkt door stimuleringsregelingen, klimaatbuffers en transitiegewassen.
- Gedragsverandering stimuleren: Door consistent en doelgericht te handelen, wordt het bewustzijn groter over alternatieven in watergebruik én wordt het risico op aansprakelijkheid en nadeelcompensatie na 2030 beperkt(er). Voorzienbaarheid draagt bij aan het stimuleren van gedragsverandering. Hierdoor wordt de noodzaak tot veranderen groter.
- Eensluidend en daadkrachtig optreden: Dit is essentieel om onze ambitie – een toekomstbestendig, veerkrachtig watersysteem – tijdig te realiseren en de financiële en bestuurlijke risico's van vertraging te vermijden.

Scenario's

Een scenario is een samenhangende beschrijving van een mogelijke toekomstige situatie, inclusief de relevante ontwikkelingen en aannames die daartoe leiden. Een scenario helpt bij het verkennen van onzekerheden/risico's en ondersteunt het maken van strategische keuzes door inzicht te geven in verschillende ontwikkelrichtingen. Dit hoofdstuk beschrijft de totstandkoming van de scenario's voor de Voorjaarsnota 2026-2032 en welke keuzes ten grondslag hebben gelegen aan de opbouw van de scenario's.

1. Werken vanuit scenario's

Het waterschap werkt aan veel projecten en processen, binnen een continu veranderend speelveld. Om op alle ontwikkelingen tegelijk in te kunnen spelen en/of sturing te kunnen geven is het belangrijk om te erkennen dat inspanningen een onderlinge samenhang hebben. Keuzes in de ene inspanning hebben direct effect op andere inspanning. Het is verleidelijk om te reageren op de actualiteit, omdat het effect van dit handelen direct zichtbaar is. Als het waterschap het omslagpunt van 2030 wil inrichten volgens de afspraken uit de handelingsperspectieven, is het noodzakelijk dat het waterschap proactief stuurt op de lange termijn doelen (proactief) en loskomt van korte termijn impulsen. Een samenhangend pakket van inspanningen binnen de afzonderlijke scenario's helpen hierbij. Dit geeft inzicht in bijsturingsmogelijkheden op onze huidige inspanningen en levert een bijdrage aan doelmatigheid, voorspelbaarheid en (kosten)effectiviteit op de langere termijn. Uiteindelijk draagt dit bij aan de beoogde voorzienbaarheid vanuit de watertransitie.

2. Opbouw van de scenario's

Op basis van de gestelde opdracht en randvoorwaarden zijn drie scenario's uitgewerkt:

1. **WBP5**: fundament voor de watertransitie
2. **Groei**: extra inzet voor vergrote impact
3. **Transformatie**: anders denken, anders doen

Scenario WBP5 laat zien hoe de bestaande samenwerkingsvormen, organisatie en middelen ingezet kunnen worden om de ambities van de watertransitie te realiseren. Het scenario biedt een stabiele en ambitieuze koers op basis van de vastgestelde beleidskaders.

Scenario Groei richt zich op het effect van een intensivering van de huidige inspanningen en middelen. Dit scenario laat zien hoe door extra inzet impact groeit, zonder dat fundamentele veranderingen in organisatie of taakopvatting nodig zijn.

Scenario Transformatie tenslotte gaat uit van het principe 'anders denken, anders doen'. Dit scenario richt zich op het vernieuwend hervormen van het systeem, zodat sneller en wendbaarder kan worden ingespeeld op maatschappelijke en ecologische ontwikkelingen buiten het huidige beleidsveld.

In bijlage 2 is voor drie inspanningen uiteengezet hoe deze verschillen tussen de scenario's.

Werkwijze en ordenende principes

De scenario's zijn tot stand gekomen door de huidige en voorziene inspanningen (projecten, beleidsdoelen of afspraken) te inventariseren, met als basis het huidige werken volgens WBP5. Hieruit is onderscheid gemaakt tussen inspanningen waar bijsturing niet wenselijk is en inspanningen waar bijsturen nog mogelijk (en wenselijk) is. Inspanningen waarop niet meer bijgestuurd kan worden zijn bijvoorbeeld reeds aanbestede projecten of wettelijke verplichtingen. Een scenario is daarmee een samenhangend pakket van nog stuurbare inspanningen.

Per scenario zijn de effecten en bijsturingsmogelijkheden uitgewerkt op een selectie van bestuurlijk relevante dossiers. Deze dossiers zijn gekozen vanwege hun impact, herkenbaarheid en samenhang met andere inspanningen. Om de leesbaarheid en bestuurlijke focus te waarborgen, zijn uitsluitend deze dossiers opgenomen in deze nota. De financiële consequenties zijn wél doorgerekend op het volledige pakket van inspanningen tot en met 2032. Deze doorrekeningen zijn opgenomen in het hoofdstuk Financiële doorrekening en dekking. De geraamde investeringen betreffen een bandbreedte en zijn voor alle scenario's hetzelfde/gelijk. Voor de doorrekening is gebruik gemaakt van het maximale budget en is inclusief eventuele uitbreiding van personele capaciteit. De definitieve uitwerking hiervan is een bestuurlijke keuze die vorm krijgt in de Beleidsbegroting. Het gekozen scenario bepaalt dus uiteindelijk hoe de inspanningen daadwerkelijk (in)gericht worden.

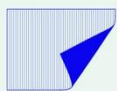
Voor alle drie de scenario's staat watersysteemherstel als ordenend principe centraal. Gekeken is naar de snelheid voor watersysteemherstel, de samenwerkingsvorm die daarbij past en de mogelijkheden om dit te financieren. Kortom: hoe komt het waterschap effectief tot de benodigde impact.

Externe ontwikkelingen en benutting kansen

Naast de interne kaders is in de scenario's ook rekening gehouden met actuele externe kansen, zoals beschikbare middelen vanuit de regio. Zo heeft de provincie Noord-Brabant in het kader van de Aanpak Landelijk Gebied cofinanciering toegezegd voor gebiedsgericht werken. Door financiële middelen strategisch in te zetten naargelang het gekozen scenario, kan cofinanciering vanuit de provincie gegenereerd worden. Er is in de scenario's rekening gehouden dat er cofinanciering vanuit de provincie komt. Dit is echter geen zekerheid.

Toename van de opgave

Uit de scenariodoorwerking blijkt dat de omvang van de opgave toeneemt naarmate de tijd vordert. Klimaatverandering is hierin een bepalende factor maar niet de enige (zie hoofdstuk Trends). Dit versterkt de noodzaak om tijdig en strategisch te sturen op tempo, samenwerking en financiering van het herstel van het watersysteem.

Scenario WBP5: stevig fundament voor watertransitie

Scenario WBP5 is het autonome spoor dat momenteel gevolgd wordt. De vaststelling van WBP5 en de handelingsperspectieven is een duidelijke koerswijziging geweest van hoe De Dommel haar taak naar de toekomst opvat. Deze ambitieuze koers is vernieuwend en noodzakelijk. Kenmerkend voor dit scenario is dat volgens afspraak gewerkt wordt, maar wel de vraag gesteld wordt of dit binnen het beleid van de watertransitie past. Hierdoor durft het bestuur de taakopvatting in het licht van de watertransitie te plaatsen.

Kern ingrepen:

- Inzet op systeemherstel
- Toewerken naar 2050 binnen de gemaakte afspraken
- GGA wordt versterkt, beekherstel wordt uitgevoerd volgens afspraak
- Samen met partners invulling geven aan de KRW Impuls
- Actieve benadering van partners over onze beleidskoers aan de hand van onze watervisie
- Geen extra middelen bovenop de extra fte die volgen uit WBP5

Resultaat:

- Verdere bestendiging van de koers
- Geen financiële verrassingen
- Duidelijkheid voor de gebiedspartners
- Brabantbrede samenwerking
- Herkenbaarheid in uitvoering en werkwijze

Scenario WBP5 biedt een solide en ambitieuze basis. Echter doordat de opgaven buiten groter worden dan waar de inzet op is gericht, is het evident dat het waterschap onvoldoende impact maakt. Dat heeft consequenties voor de voorzienbaarheid met gevolgen voor eventuele financiële en bestuursrechtelijke aansprakelijkheid en de kosten op lange termijn.

Scenario Groei: extra inzet, vergrote impact

Scenario Groei volgt vanuit de ambitie om in te kunnen spelen op wensen vanuit de omgeving en bestuur om op de bestuurlijk relevante dossiers meer impact te realiseren. Dit scenario bouwt dan ook voort op de koers van WBP5, maar verhoogt de inzet om zo méér impact te realiseren op de bestuurlijk relevante dossiers.

Kern ingrepen:

7 mln extra om:

- Beheer en Onderhoud differentiëren naar koppen, flanken en beekdalen
- Extra budget voor GGA aanpak (en ophalen middelen vanuit de provincie)
- Stapsgewijs toewerken naar 2030 met onze Brabant-brede partners
- Lobby en andere rolneming in samenwerkingen
- Onderzoek en innovatie in (afval)waterbeheer
- Vastgestelde grondstrategie in de praktijk toepassen

Extra inzet krijgt gestalte in de volgende versterkingen:

- Stapsgewijze ombouw van bestaande watersystemen via aanvullende projecten
- Investerings in nieuwe technologieën of andere oplossingen voor efficiënter (afval)waterbeheer
- Uitbreiding van de 'stimuleringsregeling landelijk gebied, samen beter in waterbeheer' (gericht op transitie in landgebruik en waterbeheer)
- Intensievere rolneming binnen samenwerkingsverbanden, met nadruk op gebiedsgericht werken.

Hoe wordt dit zichtbaar?

Ons beheer en onderhoud wordt gedifferentieerd naar koppen, flanken en beekdalen. Hiermee wordt onze inspanning in de koppen en beekdalen anders. Onze regelgeving is vooral gericht op koppen en beekdalen. In de flanken biedt het waterschap ruimte voor landgebruik. Dit ondersteunt het waterschap door haar operationele inspanningen te richten op de flanken.

In de GGA-gebieden wordt extra geld ingezet om de plannen door te laten gaan, ook nu de bijdrage van BPLG is gestopt. In de ALG helpt het waterschap niet alleen met geld, maar ook met de organisatie. Zo krijgt water een belangrijkere plek in de uitvoering van de GGA-projecten. Met deze financiële bijdrage willen we aan de provincie laten zien dat we het belangrijk vinden dat water en bodem een grote rol spelen in het landelijk gebied. Door veel bij te dragen en onze afspraken na te komen, hopen we dat de provincie (PNB) meer geld beschikbaar stelt voor onze gebieden. We kiezen ervoor om het geld vooral in te zetten op GGA's die al goed doorpakken. Zo bereiken we meer dan

wanneer we het geld over alle GGA's verdelen. Onze eigen bijdrage helpt - als een soort hefboom - om ook andere partijen (zoals de provincie) mee te laten financieren binnen de ALG.

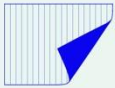
De grondstrategie wordt actiever ingezet en richt zich op het maatschappelijk belang, waardoor inzet van volledige schadeloosstelling meer mogelijkheden biedt. Daarnaast zet De Dommel actief in op maatregelen zoals herwaarden van grond in ruil voor beperkingen die vanuit water en bodem sturend gelden.

Resultaat:

- Uitbreiding van de huidige aanpak
- Acceptatie van de gevolgen van samenwerking (vertraging en doelaflading)
- Gebiedspartners ontdekken stapsgewijs wat de transitie gaat betekenen met risico op desinvesteringen en aansprakelijkheid
- Maximale cofinanciering vanuit de provinciale middelen niet mogelijk
- Doelrealisatie is mogelijk, wel onzeker
- Door stimuleren en aanscherping regels verkleinen de juridische en financiële risico's na 2030 (voorzienbaarheid)

Vervangingsopgave ondergrondse infrastructuur (strategie Riool Zuid) richt zich op deeloplossingen, wat leidt tot een stapsgewijze systeemverandering. Er wordt samen met de Brabantse partners maximaal ingezet op de KRW-impuls. Om de afspraken te realiseren zijn extra Fte's en investeringen nodig. Het waterschap voert een grondige analyse uit naar de toekomstbestendige waterketen en gaat in gesprek met gebiedspartners. Het doel is een structurele systeemverandering op lange termijn. Om de transitie in de landbouw te versnellen breidt het waterschap haar stimuleringsregelingen uit en draagt bij aan kennis en onderzoek, wat ander gebruik zichtbaar maakt. Vervangingsinvesteringen richten zich op het bouwen aan structuur en organisatie, waardoor een inhaalslag mogelijk wordt en calamiteiten worden gereduceerd. Aan de verstedelijkingsopgave binnen ons beheergebied draagt het waterschap nog actiever bij.

Met het scenario groei wordt extra inzet gepleegd op de ontwikkeling van een nieuw watersysteem parallel aan het bestaande -systeem. Desondanks blijft het risico dat hiermee onvoldoende voorzienbaarheid gegeven wordt. Gevolg hiervan kan zijn dat ondernemers niet anticiperen op de veranderingen in het watersysteem.

Scenario Transformatie: anders denken, anders doen

Dit scenario verkent wat nodig is als de ambities van de watertransitie vertaald worden naar onze praktijk, organisatie en samenwerkingen. Het gaat hierbij niet om 'meer' doen, maar om anders denken en handelen – en daarmee versnellen waar het een substantiële bijdrage levert. Waar scenario WBP5 gaat over de stabiele koers van onze ambities en scenario groei gaat over hoe extra inzet tot meer impact leiden, gaat scenario transformatie over het anders denken en handelen om zo impact te vergroten. In dit scenario is gekeken hoe de watertransitie nog krachtiger tot uitvoering kan komen en systeemherstel centraal staat in het handelen van het waterschap.

Kern ingrepen:

12 mln extra om:

- Budget voor GGA Aanpak met als inzet middelen en sturing op te halen vanuit de provincie
- Toonaangevende rolname in regionale samenwerking
- Het watersysteem staat centraal in het handelen van het waterschap
- Pijnlijke keuze worden niet vermeden
- Koppen, Flanken en Beekdalen wordt bepalend in hoe gewerkt wordt

Andere inzet krijgt gestalte in de volgende versterkingen:

Om de watertransitie krachtig in uitvoering te brengen, wordt ingezet op:

- volledig circulaire en klimaatadaptieve waterketen en -systemen te ontwikkelen
- een herpositionering van het waterschap, inclusief het afstoten van taken die de transitie naar toekomstbestendig waterbeheer belemmeren
- innovatieve en duurzame waterbeheerconcepten te implementeren
- het volledige instrumentarium binnen het waterschap wordt gedifferentieerd naar koppen, flanken en beekdalen (perspectief bieden, reguleren en afdwingen) een regionale, toonaangevende gidsrol.

Hoe wordt dit zichtbaar?

Dit betekent dat beheer en onderhoud zich richt op systeemherstel, met extra inspanning richting de flanken. De koppen en beekdalen moeten meer zelfvoorzienend worden zonder directe rol voor het waterschap. Vanuit de ALG-projectorganisatie wordt opgevegericht samengewerkt tussen provincie en waterschap als één overheid. In de GGA-gebieden, waar het waterschap de leiding heeft, wordt een integrale projectenorganisatie gevormd met gelijkwaardige partners, wat leidt tot betere

plannen. De grondstrategie wordt financieel versterkt om op lange termijn kosten te besparen, met extra aandacht voor het herwaarderen van grond. Deze samenwerking met partners en nieuw instrumentarium zal de landbouwtransitie ondersteunen en versnellen. Na het omslagpunt in 2030 zijn de spelregels geëffectueerd en verder geconcretiseerd wat risico's op schade en nadeelcompensatie sterk beperkt. En de rol van het waterschap verschuift mee (stimuleren, faciliteren, reguleren, realiseren).

Resultaat:

- Op onderdelen een breuk met huidige aanpak en samenwerkingen
- De watertransitie wordt snel concreet voor het gebied en er ontstaat perspectief
- Doelmatige inzet van mens en middelen
- Lastige keuzes worden niet vooruitgeschoven
- Maximale cofinanciering vanuit de provinciale middelen
- Doelrealisatie is binnen bereik
- Door stimuleren en aanscherping regels verkleinen de juridische en financiële risico's na 2030 (voorzienbaarheid)

Vervangingsopgave ondergrondse infrastructuur (strategie Riool Zuid) richt zich op systeemverandering en leidt tot nieuwe inzichten en oplossingen. De toekomstbestendige waterketen werkt aan een nieuwe strategie voor afvalwaterbeheer, wat direct verbeteringen oplevert.

Vervangingsinvesteringen richten zich op systeemverandering en samenwerking, wat toekomstbestendige oplossingen biedt en calamiteiten verkleint. NOVEX Stedelijk Brabant wordt een project met een actieve rol en lobby, wat invloed heeft op proces en besluitvorming. De KRW en de impuls hierop zijn geen doel op zich maar is een resultaat van intensivering van systeemherstel.

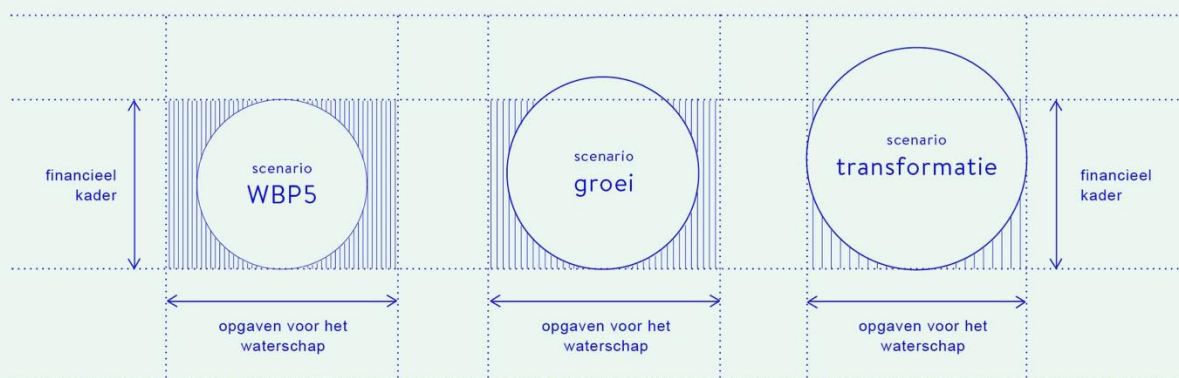
Binnen de verstedelijkingsopgave in ons beheergebied, neemt het waterschap een actieve rol in. Door prominenter aan tafel te zitten, wordt voorkomen dat het waterschap voornamelijk reactief moet handelen. In plaats daarvan wordt het waterbelang vroegtijdig en proactief ingebracht in de planvorming. Dit leidt tot een heroverweging van de kosten-batenanalyse voor onze wateropgaven, waardoor deze wateropgaven nadrukkelijker worden meegewogen in de afwegingen rond ruimtelijke ontwikkeling.

De positie van het waterschap als publieke dienstverlener ontwikkelt zich in dit scenario mee met de veranderende maatschappelijke opgaven. Door eerder en actiever aan tafel te zitten bij ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, zoals binnen de GGA, waterketen en ook NOVEX, wordt het waterschap meer dan een uitvoerende organisatie: het wordt een strategische partner die vanuit het waterbelang bijdraagt aan integrale gebiedsontwikkeling.

Scenario Transformatie maakt het mogelijk grote stappen te zetten in de watertransitie. Het succes hiervan is sterk afhankelijk van bestuurlijk en ambtelijk lef. Het is een uitdaging om organisatie en partners in de trendbreuk mee te nemen en de transitie in de praktijk zichtbaar te maken.

Financiële doorrekening

Naast de inhoudelijke impact op de watertransitie geven de financiële consequenties inzicht in de haalbaarheid en realiteitswaarde van de verschillende scenario's. Door de koppeling te maken tussen inhoudelijke ambities en beschikbare middelen, ontstaat een onderbouwd beeld van wat binnen de huidige en verwachte financiële ruimte mogelijk is. In de onderstaande paragrafen worden de financiële doorrekeningen per scenario toegelicht. Deze doorrekening vormt een belangrijke basis voor het maken van afgewogen keuzes in de verdere beleidsvorming

1. Bijstelling in de lasten

De actualisatie van de cijfers van de huidige koers van de Beleidsbegroting 2025, laten een forse bijstelling zien (zie tabel vergelijking netto lasten).

- In de aanloop naar de VJN 2026 is kritisch gekeken naar een realistisch tijdstip van ingebruikname van waterketenprojecten, die rekening houdt met mogelijke vertragingen. De jaarlijkse investeringen blijven stabiel tussen € 60 en € 65 miljoen, met de focus op instandhouding (70%), schoon water (25%) en overige projecten (5%). De doelstellingen blijven intact, hoewel sommige projecten, zoals extra maatregelen voor de reductie van nutriënten, met een jaar kunnen worden vertraagd. Versnelling van deze ingrepen in de tijd is niet realiseerbaar, door de volgorde van projectuitvoering en de beperkte beschikbaarheid van mensen en materieel. Dit heeft enkel effect op de bovengrondse infrastructuur. Het uitstellen van investeringen leidt tot een aantal aanpassingen in de tijd, waardoor de kapitaallasten in de exploitatie zijn verlaagd met 3 oplopend tot 8 miljoen per jaar in de beleidsperiode.
- De personeelskosten zijn ook verlaagd. In 2026 met 0,5 miljoen en vanaf 2027 met 2,5 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de uitbesteding van de Belastingheffing en Invordering naar de BSOB. Hier tegenover staat een stijging van de post goederen en diensten door de betaling van de gemaakte kosten aan de BSOB.
- In de personele lasten is rekening gehouden met lopende subsidieregelingen zoals de MOK. De huidige MOK-regeling stopt in 2027. In de scenario's is rekening gehouden met een vervanger van de huidige MOK in de jaren daarna. Dit vormt een financieel risico.
- In totaal nemen de goederen en diensten toe met gemiddeld 9 miljoen per jaar met forse schommelingen in de eerste jaren door eenmalige kosten voor sloop en baggeren en wijzigingen in energiekosten en stimuleringsregeling landelijk gebied.

Per saldo wordt binnen het kader van het bestuursprogramma gebleven maar zijn er in 2026 bijna 6 miljoen meer netto lasten en in 2027 wordt dit 6 miljoen minder. Hierna worden de verschillen kleiner.

Vergelijking netto lasten

Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Netto lasten BB2025	€ 168.215	€ 174.387	€ 191.558	€ 188.306	€ 200.778	€ 209.742	€ 224.356	€ 234.182
Netto lasten WBP5	€ 169.496	€ 180.339	€ 185.728	€ 188.532	€ 197.685	€ 213.099	€ 226.952	€ 236.570
Netto lasten Groei	€ 169.496	€ 196.239	€ 201.628	€ 203.432	€ 212.585	€ 227.999	€ 241.852	€ 251.470
Netto lasten Transformatie	€ 169.496	€ 201.039	€ 206.428	€ 209.232	€ 218.385	€ 233.799	€ 247.652	€ 257.270

In bovenstaande tabel zijn de netto lasten per scenario en de Beleidsbegroting 2025 opgenomen. Voor de scenario's Groei en Transformatie geldt dat de lasten zoals opgenomen in het autonome scenario WBP5 als basis gelden voor de scenario's groei en transformatie. Door de gemaakte keuzes in de scenario's groei en transformatie komen daar extra lasten en compenserende baten zoals bijvoorbeeld cofinanciering en subsidieregelingen bij. Hierbij zijn inschattingen gemaakt van wat de omvang van de cofinanciering cq subsidieregelingen zouden zijn. Deze inschattingen vormen een risico omdat er tot op heden nog geen definitieve afspraken zijn gemaakt.

Het kader vanuit het bestuursprogramma is een gemiddelde jaarlijkse stijging van de belastingopbrengst van maximaal 8% + inflatie over de bestuursperiode. Indien bestuur hiervoor kiest, dan is in 2026 nog 8 miljoen exploitatieruimte beschikbaar (verschil tussen maximale belastingopbrengst en het werken volgens autonome spoor).

De netto lasten leiden tot de volgende benodigde belastingopbrengsten per scenario, rekening houdend met de beschikbare reserves.

Belastingopbrengst

Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Maximale belastingopbrengst	€ 163.442	€ 181.093	€ 200.651	€ 222.322	€ 246.332	€ 272.936	€ 302.414	€ 335.074
Belastingopbrengst BB2025	€ 160.869	€ 175.433	€ 191.604	€ 200.365	€ 209.462	€ 219.146	€ 0	€ 0
Belastingopbrengst WBP5	€ 163.441	€ 175.700	€ 188.014	€ 197.498	€ 205.191	€ 213.251	€ 221.531	€ 230.360
Belastingopbrengst Groei	€ 163.441	€ 188.225	€ 202.873	€ 211.221	€ 219.958	€ 229.142	€ 238.585	€ 248.454
Belastingopbrengst Transformatie	€ 163.441	€ 193.042	€ 208.531	€ 217.270	€ 226.399	€ 235.931	€ 245.765	€ 256.232

Voor het autonome spoor van WBP5 en bij beide scenario's worden de reserves in 2026 benut tot de benodigde ondergrens om risico's op te vangen. Vanaf 2027 bouwen we weer reserves op. Daarnaast stijgt de belastingopbrengst langzaam minder in de daaropvolgende jaren.

Voor volledige financiering van scenario Groei uit belastinginkomsten is een stijging in de belastingopbrengst in 2026 nodig van 15,2% (dus meer dan 10,8%), 7,8% in 2027 naar 4,1%/4,2% vanaf 2028 en verder.

Voor volledige financiering van scenario Transformatie uit belastinginkomsten is een stijging in de belastingopbrengst in 2026 nodig van 18,1% (dus ook meer dan 10,8%), 8,0% in 2027 naar 4,2% vanaf

2028 en verder. Omdat het financieel kader is vastgesteld dienen dus besparingen gevonden te worden.

Gestreefd wordt naar een geleidelijke belastingstijging. Doordat de reserves hard dalen, moeten de belastingopbrengsten fors stijgen in 2026 om het weerstandsvermogen te allen tijde beschikbaar te houden. Aanleiding hiervoor is dat de kosten in 2026 fors stijgen, zowel in de geactualiseerde cijfers in het basis-scenario als in de strategische scenario's. Een geleidelijke stijging door gefaseerd opvoeren van kosten of uitstellen van eenmalige kosten in 2026, kan deze forse belastingstijging drukken.

Toetsing aan het gestelde kader: belastingopbrengsten maximaal 8% + inflatie

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode.
- Groei: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.
- Transformatie: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.

2. Schuldenquote kader maximaal 350% (= netto schuld/belastingopbrengst)

Tot 2029 blijft de schuldenquote binnen de gestelde kaders. Door investeringen in de tijd te spreiden, ontstaat ruimte om de financieringsbehoefte te beperken, wat leidt tot een lagere leenbehoefte. De aanvullende kosten die samenhangen met de scenario's drukken vooral op de exploitatie, wat resulteert in een stijging van de belastingopbrengsten, met name in de eerste jaren. Deze hogere opbrengsten dragen rechtstreeks bij aan het verlagen van de schuldenquote, aangezien een hogere structurele opbrengst het aandeel schulden in verhouding tot de begroting drukt.

Schuldenquote	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Schuldenquote WBP5	283%	302%	313%	330%	342%	355%	371%	385%	397%
Schuldenquote Groei	283%	302%	292%	306%	320%	331%	345%	357%	368%
Schuldenquote Transformatie	283%	302%	285%	297%	311%	321%	335%	347%	357%

NB: de schuldenquote van 2024 en 2025 zoals opgenomen in bovenstaande tabel zijn gebaseerd op de realisatie van 2024 en de verwachte resultaten in boekjaar 2025. Aangezien in beide boekjaren de investeringen neerwaarts zijn gerealiseerd cq bijgesteld, zijn schuldenquote in die jaren lager uitgekomen dan eerder verwacht. Ook de nieuwe planperiode van WBP6 geeft mogelijkheid tot bijsturing.

Toetsing aan het gestelde kader: maximale schuldquote 350%.

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode niet aan het kader voor de jaren 2029 e.v.
- Groei: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2031 en 2032.
- Transformatie: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2032.

Voor alle drie de scenario's geldt dat de onzekerheid over de activiteiten vanaf 2030 groot is.

Daarnaast is er de komende jaren nog voldoende ruimte tot het nemen van bijstellingsacties zoals bijvoorbeeld spreiding van activiteiten in de tijd of besluiten om in eerdere jaren de belastingopbrengsten op het maximale kader 8% + inflatie te continueren.

3. Besparingsopties

De doorrekening van Scenario Groei en Scenario Transformatie komt in 2026 boven het financieel kader uit met respectievelijk 7 miljoen en 12 miljoen. Indien wordt gekozen voor een van deze scenario's, en het uitgangspunt van het bestaande financiële kader wordt gevolgd, vraagt dit om heroverweging van bestaande inspanningen in 2026. Hierbij kan gekozen worden voor bijstelling in 2026 en/of bijstelling naar latere jaren door bijvoorbeeld het spreiden van activiteiten.

Met andere woorden: om in boekjaar 2026 binnen het financiële kader te blijven, dienen we een zelfde ordegrrootte van financiële middelen elders te bezuinigen. Vanuit een kritische blik op impact en efficiëntie, draagt het Dagelijks Bestuur onderstaande bijsturingsmogelijkheden aan:

- Gefaseerd opbouwen investeringen GGA
- Herinvesteringskosten waterketen
- Sluiten stimuleringsregeling klimaatadaptatie
- Spreiding van activiteiten in de tijd

De uiteindelijke keuzes voor deze en/of andere besparingsopties het Algemeen Bestuur in de Beleidsbegroting 2026. Het Dagelijks Bestuur zal hiervoor een gemotiveerd voorstel doen dat invulling geeft aan het door het Algemeen Bestuur gekozen scenario.

4. Alternatief: overschrijding financieel kader

Een eenmalige overschrijding van het kader van de belastingopbrengst (in 2026 verhoging belastingopbrengst bij scenario groei naar 15%, naar 18% voor scenario transformatie), zorgt ervoor dat in 2027 dit kader niet wordt overschreden en biedt ruimte voor de transitie. Het is een flink offer dat we vragen van burgers en bedrijven, maar het zorgt ook voor verbetering van de schuldenquote.

Bijlage: Tarieven en reserves

Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Voorjaarsnota 2026-2032

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing WBP5		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		9,00%	9,00%	4,25%	4,25%	4,25%	4,25%	4,25%
	tarief	€ 70,96	€ 77,35	€ 84,31	€ 87,89	€ 91,63	€ 95,52	€ 99,58	€ 103,81
natuur	tariefstijging		9,00%	9,00%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
	tarief	€ 3,98	€ 4,34	€ 4,73	€ 4,90	€ 5,07	€ 5,25	€ 5,43	€ 5,62
gebouwd	tariefstijging		1,75%	1,75%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,01897%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%	0,01931%
ingezetenen	tariefstijging		10,25%	10,25%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 62,80	€ 69,20	€ 69,90	€ 70,60	€ 71,30	€ 72,00	€ 72,70

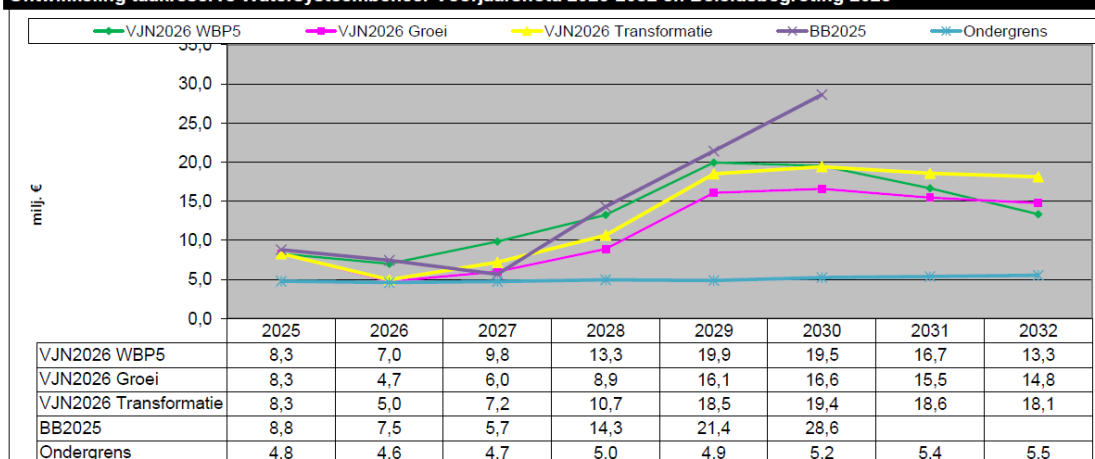
Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing Groei		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		16,50%	10,50%	5,50%	5,50%	5,50%	5,50%	5,50%
	tarief	€ 70,96	€ 82,67	€ 91,35	€ 96,37	€ 101,67	€ 107,26	€ 113,16	€ 119,38
natuur	tariefstijging		16,50%	10,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
	tarief	€ 3,98	€ 4,64	€ 5,10	€ 5,36	€ 5,63	€ 5,91	€ 6,21	€ 6,52
gebouwd	tariefstijging		12,50%	2,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,02098%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%	0,02140%
ingezetenen	tariefstijging		19,00%	10,00%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 67,70	€ 74,50	€ 76,20	€ 77,90	€ 79,70	€ 81,50	€ 83,30

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Watersysteemheffing Transformatie		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
ongebouwd	tariefstijging		23,00%	16,50%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
	tarief	€ 70,96	€ 87,28	€ 101,68	€ 104,98	€ 108,39	€ 111,91	€ 115,55	€ 119,31
natuur	tariefstijging		21,00%	14,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%	5,00%
	tarief	€ 3,98	€ 4,82	€ 5,49	€ 5,76	€ 6,05	€ 6,35	€ 6,67	€ 7,00
gebouwd	tariefstijging		18,00%	3,25%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,02200%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%	0,02272%
ingezetenen	tariefstijging		28,00%	8,00%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%	2,25%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 72,90	€ 78,70	€ 80,50	€ 82,30	€ 84,10	€ 86,00	€ 88,00

Ontwikkeling tarieven Watersysteembeheer (kwantiteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2025-2030) Watersysteemheffing		2025	2026	2027	2028	2029	2030
ongebouwd	tariefstijging		10,50%	10,50%	3,75%	3,75%	3,75%
	tarief	€ 70,96	€ 78,41	€ 86,64	€ 89,89	€ 93,26	€ 96,76
natuur	tariefstijging		10,00%	10,00%	2,50%	2,50%	2,50%
	tarief	€ 3,98	€ 4,38	€ 4,82	€ 4,94	€ 5,06	€ 5,19
gebouwd	tariefstijging		2,75%	2,75%	0,00%	0,00%	0,00%
	tarief (in % van economische waarde)	0,01865%	0,01916%	0,01969%	0,01969%	0,01969%	0,01969%
ingezetenen	tariefstijging		11,00%	11,00%	1,75%	1,75%	1,75%
	tarief (na afronding)	€ 56,90	€ 63,20	€ 70,10	€ 71,40	€ 72,60	€ 73,90

Ontwikkeling taakreserve Watersysteembeheer Voorjaarsnota 2026-2032 en Beleidsbegroting 2025

Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Voorjaarsnota 2026-2032

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing WBP5

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		7,00%	5,00%	5,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
tarief	€ 74,76	€ 79,92	€ 83,88	€ 88,08	€ 90,72	€ 93,48	€ 96,24	€ 99,24

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing Groei

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		13,00%	6,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
tarief	€ 74,76	€ 84,36	€ 89,52	€ 92,16	€ 94,92	€ 97,80	€ 100,68	€ 103,68

Voorjaarsnota 2026-2032 (2025-2032) Zuiveringsheffing Transformatie

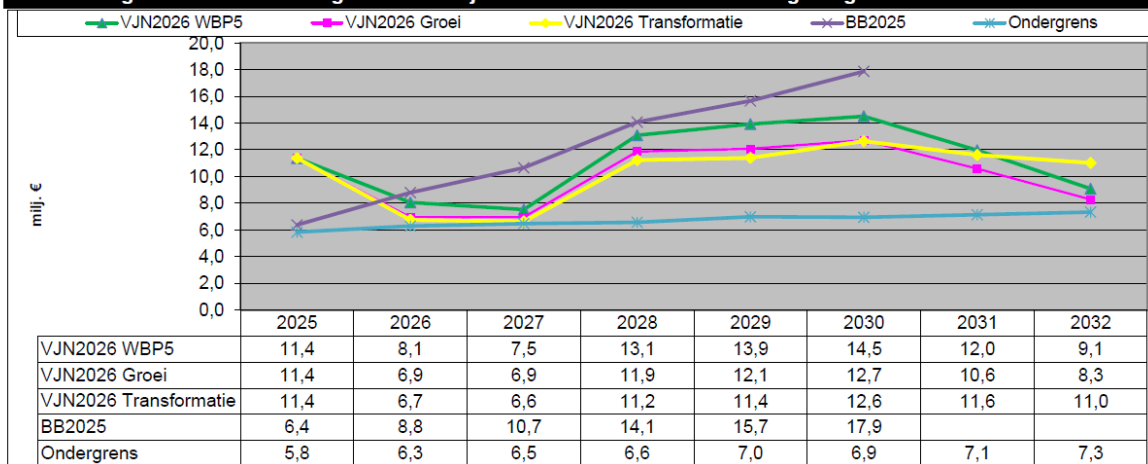
per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
tariefstijging		13,00%	6,00%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%	3,25%
tarief	€ 74,76	€ 84,36	€ 89,52	€ 92,40	€ 95,40	€ 98,52	€ 101,64	€ 105,00

Ontwikkeling tarief Zuiveringsbeheer (kwaliteit) Beleidsbegroting 2025

Beleidsbegroting 2025 (2025-2030) Zuiveringsheffing

per ultimo:	2025	2026	2027	2028	2029	2030
tariefstijging		8,00%	8,00%	4,00%	4,00%	4,00%
tarief	€ 74,76	€ 80,64	€ 87,12	€ 90,60	€ 94,20	€ 98,04

Ontwikkeling taakreserve Zuiveringsbeheer Voorjaarsnota 2026-2032 en Beleidsbegroting 2025

Bijlage: Voorbeelden doorwerking van scenario's op inspanningen

Een scenario is een samenhangende beschrijving van een mogelijke toekomstige situatie, inclusief de relevante ontwikkelingen en aannames die daartoe leiden.

Gebiedsgericht werken ALG/GGA

De gezamenlijke opgave in het landelijk gebied is groot en urgent. De watertransitie is veel omvattend en vraagt inzet en medewerking vanuit het hele gebied. Vanuit de opgaves is meer ruimte voor water nodig. De ruimte is schaars. Om deze efficiënt in te richten werken we op gebiedsniveau met alle partners samen.

WBPS	Groei	Transformatie
Waterschap investeert in de GGA en voert de GGA uit zoals nu is geprogrammeerd. Water en bodem zijn sturend in de gebiedsaanpak. Het waterschap is een toonaangevende gesprekspartner en werkt aan een toekomstbestendig inrichting van het gebied.	Het waterschap vormt samen met de provincie het projectteam rondom de ALG en GGA. Hierdoor komt een co-creatie met beleidsontwikkelingen tot stand, dat uitlegbaar is richting partners. Er zijn extra middelen beschikbaar om samen met partners tot uitvoering kan komen. Waterschap pakt extra GGA gebieden op: we werken van bovenstrooms naar benedenstrooms.	Keuzes durven maken; Sommige GGA gebieden worden later in de tijd opgepakt zodat met de hoogste prioriteit en focus aan de geselecteerde projectgebieden gewerkt wordt. Watertransitie wordt zichtbaar. Alle veranderingen in het landelijk gebied worden afgewogen tegen water en bodem sturend.

Toekomstbestendige waterketen:

De huidige aanpak past niet meer bij de problematiek: De maatschappij gebruikt teveel water en belast het met stoffen die de zuivering er niet uit haalt. Met negatief effect op grondwaterstanden, ecologie en waterkwaliteit.

WBPS	Groei	Transformatie
Eerste stap waarbij het effluent wordt hergebruikt als alternatief voor het gebruik van grondwater. Het water wordt extra gezuiverd door een vierde trap op drie RWZI's. Dat resulteert in schoner water.	Extra inzet om op meerder plaatsen te kunnen opschalen met effluenthergebruik als alternatief voor het gebruik van grondwater.	In plaats van de bestaande aanpak te optimaliseren herdefinieert het waterschap de waterketen met andere benutting en zuivering van regen-, grijs- huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater. De waterketen wordt daarbij een netto bijdrager voor het watersysteem en watergebruikers.

Verstedelijkingsopgave

Vanuit woningbouw wordt veel ruimte geclaimd. Hierbij wordt ruimte voor water en groen vaak niet als prioriteit aangemerkt. Het waterschap is geen ruimtelijke ordenaar. Ruimte voor water is noodzakelijk voor waterberging, groen/biodiversiteit en infiltratie.

WBP5	Groei	Transformatie
Het waterschap volgt de ontwikkelingen vanuit de verstedelijkingsopgave. Het waterbelang wordt onder de aandacht gebracht bij partners en de regels in de verordening worden aangescherpt. Gemeentes zijn verantwoordelijk dat de woningen die gebouwd worden klimaatadaptief zijn en daardoor bijdragen aan onze doelen	Klimaat mag bij woningbouw geen onderhandelingsonderwerp zijn; daarvoor zet het waterschap extra middelen in. De impact van nieuwbouw op het hydrologisch systeem wordt verkleind. De leefbaarheid van nieuwe en bestaande woongebieden wordt hiermee veilig gesteld.	Een actieve lobby voor bebouwing op de juiste plek en daarmee ruimte voor water. Het waterbelang is niet onderhandelbaar. Nieuwbouw levert een bijdrage aan het watersysteem. Het waterschap regisseert aan de voorkant van de projectontwikkeling wat hydrologisch nodig is en waarom. Een visie op water en ruimte vormt hierop de basis. Dit alles maakt de leefomgeving van de toekomst weerbaar tegen watertekort, hitte en wateroverlast.